

تنش در غزه (بخش ۱): پیامدهای سیاست اسرائیل

به قلم دیوید ماکوفسکی (/fa/experts/dywyd-makwfsky-0/)

۱۶ نوامبر ۲۰۱۸

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/flare-gaza-part-1-israeli-political-implications

العربية (/ar/policy-analysis/tajwj-althghdb-fy-ghzwt-aljz-alawl-altdayat-alsyasyt-alasrayylyt/)

درباره نویسنده

دیوید ماکوفسکی (/fa/experts/dywyd-makwfsky-0/)

تحلیل کوتاه

به دنبال دور جدید خشونت‌ها در غزه کابینه نتانیاهاو از هم پاشید و پرسش‌هایی مطرح شد که آیا به کارگیری گزینه تشدید خشونت بهتر است یا سیاست برقراری دوباره آتش‌بس همراه با بهسازی فزاینده زیرساخت‌ها؟

این دیدبان سیاست‌گذاری نخستین قسمت از یک مجموعه دو-قسمتی درباره آخرین خصوصت‌های میان اسرائیل و حماس است. قسمت دوم به مذاکرات آتش‌بس با میانجی‌گری مصر می‌پردازد.

در اوایل این هفته نیروی مخصوص اسرائیل به مواضع حماس در غزه حمله کرد و عامل بروز شدیدترین درگیری‌ها بین دو طرف بعد از جنگ سال ۲۰۱۴ شد. به دنبال آن بنیامین نتانیاهاو نخست‌وزیر اسرائیل و نیروهای دفاعی این کشور به حمایت از برقراری دوباره آتش‌بس در غزه پرداختند - این موضع‌گیری موحی از تحولات سیاسی داخلی را در پی داشت. اوگدور لیبرمن وزیر دفاع اسرائیل در اعتراض به این سیاست که به زعم او زیاده نرم بود استعفا کرد و نتانیاهاو مجبور شد که برای حفظ اکثریت ضعیف ائتلافی‌اش در کنست یا پارلمان اسرائیل (۶۱ کرسی در برابر ۵۹ کرسی) با نفتالی بنت وزیر آموزش و پرورش این کشور مذاکره کند ولی به توافق نرسیدند. در نتیجه محتمل است که نتانیاهاو مجبور شود دولت ائتلافی را منحل کند و به سمت انتخابات زودهنگام حرکت کند. اگرچه تاریخ انتخابات جدید هنوز اعلام نشده و از قرار در ماه‌های آینده برگزار خواهد شد زمینه را برای بحث‌های پرتنش انتخاباتی در مورد مسائل امنیتی جاری فراهم کرده است.

چرایی حمایت نتانیاهاو و نیروهای دفاعی اسرائیل از آتش‌بس

نتیجه یک نظرسنجی بعد از شعله‌ور شدن جنگ در غزه نشان می‌دهد که ۷۴ درصد از اسرائیلی‌ها از مدیریت بحران نتانیاهاو ناراضی‌اند. با این حال نخست‌وزیر اسرائیل و نیروهای دفاعی این کشور هوادار حفظ ترتیبات آتش‌بس اند که با میانجی‌گری مصر از ماه‌ها پیش اعمال می‌شود. استدلال آنها بر دو پایه استوار است:

نخست اینکه خیلی از مقامات ارشد امنیتی تنش غزه را به مثابه انحراف از مهمترین چالش نظامی اسرائیل می‌بینند: دور ساختن ایران از ایجاد یک زیرساخت نظامی به سبک حزب‌الله در سوریه. جدی بودن این اولویت از اوایل امسال آشکار شد یعنی زمانی که اسرائیل تابوی

حمله مستقیم به تاسیسات نظامی ایران را شکست از جمله در عملیات دهم ماه می که در آن حدود هفتاد هدف نظامی در داخل سوریه مورد حمله قرار گرفت.

دوم اینکه برخی از مقامات تردید دارند که عملیات نظامی در غزه بتواند به دستاوردی برسد که ارزش داشته باشد. اندکی قبل از درگیری این هفته نتانیاهاو اعلام کرد که اسرائیل به دنبال «جنگ غیرضروری» در غزه نیست. ادبیاتی که او معمولاً در تریبون‌های عمومی از آن استفاده نمی‌کند. در همین حال دولت او از تلاش‌های فرستاده سازمان ملل و دو کشور مصر و قطر برای افزایش ارسال سوخت به غزه حمایت کرد. اقدامی که باعث دو برابر شدن میزان عرضه برق و بهبود ظرفیت فاضلاب غزه خواهد شد.

در عوض از حماس انتظار می‌رفت که مانع برپایی تظاهرات در نزدیکی دیوار حائل مرزی غزه شود. تظاهراتی که بارها به حملات انبوه آتش‌اندازان به مزارع کشاورزی اسرائیل در نزدیکی مرز منجر شده است. به نظر این مقامات اسرائیلی روشن است که وقوع جنگی دیگر با توجه به برتری نظامی اسرائیل کمکی به آنها نخواهد کرد. اما از دید آنها حملات تلافی‌جویانه حداقل در کوتاه‌مدت راه حل بهتری برای شکل‌دهی وضعیت به نفع آنها خواهد بود.

با این حال اجماع در مورد اجتناب از جنگ و بهسازی زیرساخت‌ها در غزه چه بسا بر تفاوت کلیدی بین دیدگاه‌های تحلیلی نتانیاهاو و ارتش اسرائیل سرپوش بگذارد؛ یعنی اینکه آیا باید به دنبال یک تغییر اقتصادی عمده در غزه رفت یا نه. نتانیاهاو در این مورد کمتر از ژنرال‌ها نظرات خود را آشکار می‌کند. اما منتقدان مدعی اند که او طرفدار وضع موجود است و می‌خواهد به شکل مودبانه‌ای فلسطینی‌ها را ضعیف و تقسیم‌شده بین غزه و کرانه غربی نگه دارد. برخی دیگر بر این باورند که او از طرف خانواده‌های سربازان کشته‌شده اسرائیلی که جنازه‌های آنها را حماس به عنوان ابزار چانه‌زنی در مورد آزادی زندانیان فلسطینی در آینده نگه داشته تحت فشار است. این خانواده‌ها و جناح‌های سیاسی حامی آنها خواستار آن اند که اسرائیل تا زمانی که جنازه‌های عزیزان آنها را پس نگرفته با بهسازی‌های عمده در غزه مخالفت کند. آنها امیدی واهی دارند که این خواسته به‌نوعی می‌تواند تحقق پیدا کند بدون اینکه زندانیان زیادی از عوامل حماس آزاد شوند.

با این حال اگر محمود عباس رئیس تشکیلات فلسطینی به مخالفت با این اقدامات ادامه دهد. بحث‌های موجود در اسرائیل در مورد تسهیل کمک اقتصادی به غزه ممکن است خاموش شود. دیدگاه غالب این است که سرمایه‌گذاری وسیع در قلمرو غزه نیازمند آن است که تشکیلات فلسطینی قدرت محلی را از حماس بازپس بگیرد. امری که مورد حمایت بین‌المللی است. بسیاری از دولت‌ها حماس را یک گروه تروریستی می‌شناسند. با این‌همه محمود عباس از این امر امتناع کرده است و تلاش کرده که راه مزایای اقتصادی مختلف از جمله انتقال سوخت را که در بالاتر ذکر شد نیز مسدود کند. دلایل او برای این کار به طور مشروح در قسمت دوم این دیدبان سیاست‌گذاری بحث خواهد شد - اما هدف او هرچه باشد نتیجه عملی آن این است که دخالت اسرائیل در غزه در حال حاضر رو به رشد باقی می‌ماند.

برخی چنین استدلال می‌کنند که اسرائیل باید تشکیلات فلسطینی را نادیده بگیرد و با حماس به یک آتش‌بس بلندمدت دست پیدا کند. اما این رویکرد نیز مشکلات خاص خودش را دارد. بسیاری از ناظران احتمالاً اسرائیل را به تقسیم هدفمند مردم فلسطین متهم خواهند کرد. به‌علاوه این اقدام می‌تواند موجب تضعیف بیشتر تشکیلات فلسطینی شود (نهادی که موجودیت اسرائیل را به رسمیت می‌شناسد) و در مقابل حماس را تقویت کند (گروهی که از هر آتش‌بسی به عنوان فرصتی برای تامین تسلیحاتی خود استفاده می‌کند).

تقلای سیاسی

علی‌رغم بحث‌های داغ در مورد برقراری دوباره آتش‌بس با حماس نتانیاهاو به وضوح مانع از رای‌گیری واقعی کابینه در مورد این موضوع شده است. وزیران دولت اسرائیل از مقامات امنیتی در مورد اهمیت آتش‌بس با حماس زیاد شنیده‌اند و روشن نیست که منتقدان آتش‌بس پیشنهادهای جایگزینی داشته باشند که بتواند هزینه جنگ خانه‌به‌خانه در غزه را کاهش دهد - پیامدهای استقرار دوباره کنترل امنیتی بر زمین‌هایی که دولت اسرائیل در سال ۲۰۰۵ از آنها عقب‌نشینی کرده. همانند با این‌همه دو تن از منتقدان شاخص آتش‌بس یعنی لیبرمن و بنت در نبرد برای جانشینی نتانیاهاو به دنبال آن‌اند که یک جبهه متحد دست راستی بر اساس مخالفت با رویکرد آتش‌بس به وجود آورند.

نتانیاهاو به احتمال زیاد فهمیده است که بیشتر رای‌دهندگان هیچ تمایلی برای شروع جنگی دیگر در غزه ندارند. آری بسیاری از مردمی که پایه رای حزب لیکود او هستند در جنوب اسرائیل زندگی می‌کنند - همان جایی که هدف آخرین موج موشک‌پرانی‌های حماس قرار گرفت. اما به نظر می‌رسد او بر این باور است که اگر هزینه بالای جنگ از نظر جانی و مالی به آنها یادآوری شود آنها با افزایش درگیری مخالفت خواهند کرد. او این را هم خوب می‌داند که هم‌تایان قبلی‌اش ایهود باراک و ایهود اولمرت هر دو بعد از وقوع درگیری‌های بزرگ خشونت‌آمیز از قدرت ساقط شدند (یعنی انتفاضه دوم در سال ۲۰۰۱-۲۰۰۲ و جنگ لبنان در ۲۰۰۶).

پیامدهای سیاسی تحولات این هفته هنوز به طور کامل مشخص نشده اگرچه بر اساس عدم تمایل نتانیاهو برای تحقق خواسته‌های بنت در زمینه واگذاری پست وزارت دفاع به او برگزاری انتخابات زودهنگام حتمی به نظر می‌رسد. به علاوه موشه کحلون وزیر اقتصاد و دارایی برای برگزاری انتخابات زودهنگام اصرار دارد چرا که او معتقد است که نخست‌وزیر در مقابل جناح‌های راست تندرو و ارتدکس‌های افراطی یهودی خیلی نرمش نشان می‌دهد. از این رو حزب راست میانه او یعنی حزب کولانو و ده عضو آن که نماینده پارلمان اسرائیل اند اگر به دولت ائتلافی بعدی نتانیاهو بپیوندند ممکن است به دنبال اعمال نظرات خود به صورت قوی‌تری باشند. در هر صورت جلو انداختن زمان انتخابات به نفع نتانیاهو خواهد بود. با وجود نتیجه نامطلوب نظرسنجی‌ها در مورد بحران غزه نظرسنجی‌های اخیر او را جلوتر از سایر نامزدها قرار می‌دهد و او می‌تواند پیش از مواجهه با کیفرخواست‌های بالقوه ناشی از تحقیقات متعدد پلیس پیروزی را به دست آورد. در واقع او می‌تواند این پیروزی را به عنوان دستورکاری از طرف رای‌دهندگان تلقی کند و در طول یک دور دیگر حضور در مقام نخست‌وزیر با تحقیقات پلیس فعالانه مخالفت کند.

نقش ایالات متحده

انتخابات زودهنگام در اسرائیل به نفع دولت ترامپ هم هست. تاخیر مدام در ارائه یک طرح صلح از سوی ایالات متحده موجب شده تا برخی گمان کنند که واشنگتن می‌خواهد نتانیاهو را از درگیر شدن برای حل این مسئله حین مبارزات انتخاباتی‌اش معاف کند چرا که او بین حفظ ارتباط نزدیک خود با کاخ سفید و توجه به مخالفت جناح راست اسرائیل با بندهایی از این طرح گرفتار خواهد شد. با انتظار برای دوره بعد از انتخابات زودهنگام مقامات ایالات متحده امیدوارند که دولت بعدی نتانیاهو شامل احزاب میانه‌رو باشد که نسبت به ایده‌های رئیس‌جمهور ترامپ پذیرش بیشتری دارند. (موضع رسمی دولت آمریکا این است که طرح ترامپ در دو ماه آینده ارائه خواهد شد اما بسیاری به خاطر تاخیرهای گذشته در ارائه به موقع آن تردید دارند.)

بی‌تردید اختلاف نظرهای بین نتانیاهو و محمود عباس باعث می‌شود که موفقیت طرح صلح ایالات متحده به هر حال نامحتمل باشد. با این‌همه انتخابات زودهنگام حداقل می‌تواند بر حواشی نقشه سیاسی اسرائیل تاثیر بگذارد. برای دولت ترامپ هم موعد انتخابات زودهنگام بهتر از موعد انتخابات اصلی در نوامبر ۲۰۱۹ است چرا که آن زمان فصل مبارزات انتخاباتی ریاست‌جمهوری در آمریکا است و این می‌تواند پیشبرد طرح صلح را از نظر سیاسی بسیار مشکل کند. البته همانطور که تحولات این هفته ثابت کرد کنش‌هایی که در عمل صورت می‌گیرد می‌تواند بهترین برنامه‌های طراحی شده را هم متزلزل کند. میزان پایداری آتش‌بس به مقامات آمریکایی نشان خواهد داد که چشم‌اندازهای پیشرفت در ابتکار عمل اساسی صلح در ماه‌های آینده چگونه خواهد بود.

** دیوید ماکوفسکی هموند پژوهشی برجسته زیگلر در انستیتو واشنگتن است و به ساخت ابزار نقشه‌شناسی تعاملی آن کمک کرده است. شهرک‌های یهودی‌نشین و راهکارها: آیا برای راه حل دو دولت دیر شده است (-[https://www.washingtoninstitute.org/policy-](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/settlements-and-solutions))*

❖ [analysis/view/settlements-and-solutions](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/settlements-and-solutions)

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Bennett's Bahrain Visit Further Invigorates Israel-Gulf Diplomacy

فوریة ۲۰۲۲ ۱۴

◆
Simon Henderson

(/policy-analysis/bennetts-bahrain-visit-further-invigorates-israel-gulf-diplomacy)

BRIEF ANALYSIS

Libya's Renewed Legitimacy Crisis

فوریه ۲۰۲۲

◆
Ben Fishman

(/policy-analysis/libyas-renewed-legitimacy-crisis)

BRIEF ANALYSIS

The UAE Formally Ceases to be a Tax-Free Haven

فوریه ۲۰۲۲

◆
Sana Quadri ,
Hamdullah Baycar

(/policy-analysis/uae-formally-ceases-be-tax-free-haven)

TOPICS

(/policy-analysis/fraynd-slh/) فرایند صلح

(/policy-analysis/rwabt-rb-w-asrayy/) روابط عرب و اسرائیل

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/flstynyha/) فلسطینی‌ها

(/policy-analysis/asrayy/) اسرائیل